

*ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА СЛУЖБА
КОСОВСКА МИТРОВИЦА*

**38220 КОСОВСКА МИТРОВИЦА
УЛ. НЕМАЊИНА БР. 48
Тел. 028/497-031, Тел/факс 028/497-044
E-mail: pskm@open.telekom.rs
Сајт: psss.rs**

ПОЉОПРИВРЕДНИ БИЛТЕН

Број XI бесплатан примерак
НОВЕМБАР 2019 Косовска Митровица

САДРЖАЈ БИЛТЕНА

АГРАРНА ПОЛИТИКА

- **Значај задруга за успешно пословање пољопривредних газдинстава - Небојша Божовић дипл.инж.**

РАТАРСТВО-ПОВРТАРСТВО

- **Јесење-зимска производња у пластенику - Зоран Мислосављевић дипл.инж.**

ВОЂАРСТВО-ВИНОГРАДАРСТВО

- **Основно ђубрење и обрада засада воћа - Љиљана Гвоздић дипл.инж.**

СТОЧАРСТВО

- **Исхрана коза - Косовка Јакшић дипл.инж.**

ЗАШТИТА БИЉА

- **Дезинфекција земљишта у затвореном простору - Сениша Недељковић дипл.инж.**

ЦЕНЕ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА ПРЕУЗЕТИХ ИЗ СТИПС-а

Поштовани пољопривредни произвођачи посетите интернет страницу www.agoronuda.com, а уколико Ви желите да понудите свој производ на продају обратите се нама.

АГРОПОНУДА –БЕРЗА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА СРБИЈЕ

Значај задруга за успешно пословање пољопривредних газдинстава

Пољопривредна задруга може дугорочно да буде у служби унапређења породичних газдинстава тиме што доприноси примени нових достигнућа на газдинству, избегавању нерационалних инвестиционих улагања газдинства, повећању стабилности газдинства и побољшању животних и радних услова. У свим привредним делатностима се одвијају промене. У пољопривреди промене су техничке, технолошке и генетске природе. И у овој делатности се непрекидно усавршавају постојеће машинерије и њени прикључци, уводе се нова оруђа за рад, усавршава се начин гајења биљака и животиња, побољшавају се њихове генетске особине, унапређује се њихова заштита, мења се квалитет производа итд. У пољопривреди се промене дакле непрекидно одвијају. Пољопривредницима је од користи да стално прате промене, да им се прилагођавају да користе нове могућности и појаве или да избегну њихова негативна дејства колико могу. Уколико брже сазнавају промене, утолико им брже расту могућности за опстанак и напредак њиховог привређивања. Пољопривредници та нова корисна сазнања могу сами да стичу на различите начине. Међутим, нова стручна литература, предавања, демонстрације опреме, семенског и другог материјала односно изложбе, уз непосредно стручно тумачење, најкраћи су пут до сазнања о текућим променама у пољопривредној делатности. Њима ће бити корисна предавања најбољих познавалаца из области припреме земљишта, неге усева, подизања дугогодишњих засада, заштите биља, исхране животиња, допунског финансирања, тржишта и управљања породичним газдинством. Сврсисходни су и међусобни стручни разговори, корисна је размена мишљења између пољопривредника. Истовремено, на изложбама сами пољопривредници могу да покажу могућим купцима своје посебне производне резултате.

Ови догађаји се најуспешније уприличују у задрузи, средишном, најприкладнијем месту њиховог окупљања. Задруга би могла да помогне, организационо подржи, допусно стручно образовање пољопривредника. Једно је сазнање о могућим променама а друго је прихватање тих промена. То што задруга примени и промени у својој производњи, а покаже се успешним, има већу могућност да буде прихваћено и на породичним газдинствима. Напредна задружна пракса је очигледан подстицајан пример за промене на породичним газдинствима. Пољопривредници лакше прихватају промене које су проверене у пракси. Они могу преко задруга не само да сазнају новине у производњи него и да се практично увере у смисао прихватања нове технике и технологије, нових генотипова гајених биљака и животиња. У окружењу задруга могуће су брже техничке и технолошке промене у производњи.

Користећи на пример услуге превоза од стране задруге, пољопривредници са скромнијим капиталом могу да избегну посебна улагања у теретна саобраћајна возила за своју робу и повремену набавку средстава за производњу. Овде је реч о оним пољопривредницима који немају финансијских могућности да набаве скупу опрему, коју касније, с обзиром на њихове мање потребе недовољно користе. Та финансијска искушења у односу на њихове скромније могућности могу да се избегну ако оснују задругу, која постепено може да обезбеди пољопривредне машине и возила у циљу пружања услуга које могу да користе. Реч је о ограничењу или избегавању инвестиција које имају карактер дугорочних и нерентабилних улагања по основу недовољног коришћења скувих оруђа за рад. Ако се преко задруге реши питање набавке потребне пољопривредне опреме и коришћења одговарајућих услуга, појединачна финансијска пренапрезања мањих газдинстава су непотребна.

Стабилност није само циљ привредних организација и националне економије. Стабилном развоју теже и породична пољопривредан газдинства. Успешна задруга омогућује стабилну дугорочну производну усмереност газдинствима. Производна усмереност се односи на избор производње, самим тим и на одговарајућу опрему односно механизацију, техничка у технолошка знања и искуства, купце и добављаче што је све у функцији изабране пољопривредне делатности. На пример, тамо где су задруге развиле прераду воћа и грожђа, пољопривредници су се на дужи рок определили за воћарство или виноградарство. Томе су прилагодили опрему и усмерили улагање, стручно интересовање и понуду. Одатле, у дугорочној пословној сарадњи са задругом, нарочито кроз трајније обезбеђење продаје, пољопривредници могу добрим делом да остваре интерес за стабилнијем развојем својих газдинстава.

Саветодавац ратарства и повртарства Небојша Божовић

Јесење-зимска производња у

пластенику

За јесење – зимску производњу у пластенику треба се припремити благовремено. Биљне врсте лук црни (Сребрењак), и салату треба сејати почетком септембра на отворено у хладне леје. Спанаћ и ротквице сејемо директном сетвом у трећој декади октобра и почетком новембра када стиже и за расађивање салата и лук сребрењак. Земљиште се мора добро припремити са доста органских и минералних ђубрива. Обавља се обрада на дубини 25 цм, а потом се припрема сетвоспремачем или фрезом. Битно је припремити ситан растресит слој где ће доћи расад.

Производњом у заштићеном простору ове биљне врсте су предусев краставцу, парадајзу и паприци али и накнадни усев после њих. За салату садња се обавља у коцке где се површина маркира плитким рупама за садњу. У зависности од бујности сорте садња се обавља на 15-20 x 15-20 цм. Код садње у пантљике, растојање између пантљика је 50-60 цм. Недељу дана након садње усев се плитко окопа (око 5-6 цм) а следеће окопавање је за две недеље после чега биљке затварају редове. То важи и за ротквицу, лук сребрењак. Уколико је садња обављена преко црне фолије што се у последње време више практикује, окопавање изостаје.

Црни лук (Сребрењак) се сади на међуредном размаку 8-10 цм а у реду 4-5 цм. Може се садити као чист усев или као међукултура са салатом. Спанаћ треба сејати директно на добро иситњеном земљишту међуредног размака 20-25 цм а у реду 10-15 цм. Сетва ротквице иде 15 x 5 цм. У току јесење-зимске производње салата као и остале засејане (расађене) биљке најбоље успевају у објектима са допунским грејањем, где се може одржати оптимална температура за раст вегетативних органа од 15°C до 18°C. Температура се регулише у зависности од интензитета светлости. Тако ноћна температура треба да је између 5 °C и 10 °C. Дневна 15 °C -18 °C, у време сунчаних дана, а 10 °C -12 °C, у време облачних. Салата је хелијофилна биљка и при малом интензитету светлости формира растреситу главицу и накопљају се штетни нитрати и нитрити. Како се код нас салата и горепоменуто биљне врсте производе без грејања (пластенички тунели) онда их треба расађивати преко фолије. На овај начин, поред тога што се

обезбеђује топлота салата стиже раније за око две недеље и обезбеђује се бољи квалитет. Салата убрзава пораст и повећава принос повећањем концентрације угљендиоксида током сунчаних дана. Приликом првог култивирања или окопавања салату треба прихранити са око 25 грама азота по квадратном метру, или неколико прихрањивања течним ђубривима преко система за наводњавање кап по кап. Заливање се одвија у зависности од стања земљишта сваких 7-10 дана са 15-20 литара по квадратном метру. Берба салате је сукцесивна. Принос се креће од 2-4 кг/м². Салата се бере у технолошкој зрелости која у јесење-зимској производњи наступа за 35-40 дана. Главице се беру одсецањем, уз одстрањивање оштећених доњих листова.

Спанаћ се бере када има 5-8 сасвим развијених листова. У технолошкој зрелости биљка може имати и до 25 листова укључујући и неразвијене листове, у зависности од сезоне гајења. Бере се пре почетка прерастања (појава цветне стабљике). Принос младог лука (сребрењака) зависи од времена убирања (најбоље је у фази 6-8 листова) и креће се од 0,5-15 кг/м², што зависи од тога дали се убира млади лук или луквица. Берба ротквице траје 7-14 дана, при чему се недељно бере 1-2 пута. Ротквица се не може чувати дуже од једног дана. Време бербе зависи од времена сетве а принос се креће око 4 кг/м²

Саветодавац ратарства и повртарства Зоран Милосављевић

Основно ђубрење и обрада засада воћа

Основно ђубрење представља једну од најважнијих агротехничких мера коју је потребно одрадити у фази мировања воћака. Директно се одражава на плодност и структуру земљишта, регулише се трајање вегетације и оптимални пораст вегетативне масе, појачава отпорност воћака према ниским температурама, болестима и штеточинама, а доприноси бољој родности и квалитету плодова.

Најбољи и најсигурнији начин ђубрења, избора садржаја елемената, одређивања норме и начина употребе је по добијеној препоруци након испитивања земљишта. Прво треба правилно формирати просечан узорак земље, из воћњака, обележити га, па га послати на анализу. Узорци се узимају по слојевима 0-30, 30-60 cm. Репрезентативни узорак да буде 1 kg земље. Током године је пожељно однети и лист на анализу. Тек након сагледавања свих резултата прећи на ову комплексну агромеру по направљеном плану за одређену воћну врсту. Важно је знати се служити резултатима и добијеном препоруком. У супротном, без испитивања исхрана и додавање хранива ће ићи оријентационо у просечним нормама. Свакако и време додавања ђубрива зависи од временских услова и влаге у земљишту која је неопходна за рад и његово уношење у земљиште.

Јесење ђубрење је основно зато што има за циљ да се у земљиште унесе неопходна количина хранива потребна воћкама, јер се током вегетације знатна количина хранива користи за раст и развиће воћака, плодова, лисне и дрвне масе, тако да се њихова концентрација у земљишту смањује. То је разлог да се све те количине врате у земљиште, како би оне биле лако приступачне биљкама почетком наредне вегетације.

Ђубрење воћака у јесењем периоду спроводи се растурањем прво минералног па органског хранива. Од минералних ђубрива, зависно од обезбеђености у земљишту, користе се хранива са повећаним садржајем фосфора и калијума док је азот заступљен у

минималним количинама или га нема, у количини 400-800 kg/ha, зависно од старости засада и начина ђубрења (по целој површини или само око воћака). Од органских ђубрива, најчешће се користи стајњак, при чему треба водити рачуна да то буде згорело или полузгорело стајско ђубриво. Најчешће се користи говеђи стајњак, мада се може на одговарајућ начин користити и од осталих гајених животиња. Веома је добро користити и направљен компост.

Функција уношења стајњака у земљиште је и да се поспешује развој земљишних микроорганизама који потпомажу боље усвајање хранива из земљишта од стране воћака. Односно уношењем стајњака у јесен поправља се и механички састав земљишта, а и лакше се подносе ниске зимске температуре. Већа је ефикасност додавањем органског хранива у јесен, мада се може додати и касније током зимског периода мировања.

Након растурања хранива одмах следи и његово уношење у земљиште, дубине зависно од кореновог система и старости воћа. Уколико се не обрађује цела површина засада, пожељно је окопати само око стабала, односно зависно од одржавања засада површину на којој је храниво растушено. Обрадом се постиже вишеструка корист.

Саветодавац воћарства и виноградарства Љиљана Гвоздић.

Исхрана коза

Коза је веома пробирљива у својој исхрани. За козу су прихватљива бројна хранива, али нису и за сваку животињу. Козе одбијају храну запрљану од стране других животиња и нерادо користе једноличну храну. Козе су велики али не и потпуни омнивор. Апетит коза за одређено концентровано храниво, када се даје у количини већој од 0,5-1кг дневно, често пута опада за краће време. Козе праве разлику између горког, слатког, сланог и киселог укуса и показују већу толеранцију за горки укус хране од говеда, због чега конзумирају већи број биљних врста од оваца и говеда. Козе конзумирају одређене биљне врсте у пуној зрелости а одбијају исте у другим фазама. Користи велики број различитих хранива у својој исхрани, тако да не постоји најподесније храниво. Козе такође конзумирају неколико хранива која нису укусна за овце или говеда. **КОНЗУМИРАЊЕ ХРАНЕ**

Коза је веома хитар и енергичан конзумер, при чему знатно радије брсти него што пасе. Има значајну наклоност према одређеним типовима хранива нарочито ако је могућ избор. Често пута одбија запрљану или плесниву храну. Највећи део конзумирања хране одвија се у току дана, док се око 80% преживања одвија ноћу. На конзумирање хране утичу следећи фактори: -тип и квалитет хране -количина расположиве хране- телесна маса животиње-ниво производње млека-учесталост рањења. -На оброцима са великим учешћем кабастих хранива, конзумирање је ограничено физичким капацитетом органа за варење. Зато је количина конзумиране хране одређена

величином дигестивног тракта, брзином пролаза хране кроз органе за варење и размаком јединица суве материје у цревном тракту. Пролаз честица хране кроз црева је бржи у коза него у оваца или говеда. Запремина дигестивног тракта слична је односу телесне масе у коза, као у оваца. Козе конзумирају више суве материје по јединици телесне масе од оваца, а нарочито када конзумирају оброке са високим садржајем влакана. Конзумирају 3,5 -5% суве материје од своје телесне масе. Конзумирање се повећава када се коза храни са малом количином хране и у честим навратима, а нарочито ако се даје друга храна, коју коза радо конзумира. Има сразмерно већи румен од других преживара, због чега може да користи велике количине хране у току једног дана, а нарочито кабасте са стабљиком. Такође ефикасније варе кабасту храну од других врста преживара. Када се козе хране са кабастом храном високог квалитета нису ефикасније у варењу од оваца. Козе су ефикасније у селекцији сварљивих делова кабасте хране од оваца и говеда, због чега се стиче утисак да боље користе кабасту храну ниске хранљиве вредности. Максимално конзумирање суве материје у коза у лактацији варира између 4 и 7% од телесне масе за индивидуално држање коза, а у зависности од типа и нивоа млечности.

Саветодавац сточарства Косовка Јакшић

Дезинфекција земљишта у затвореном простору

Један од лимитирајућих фактора за успешну производњу у пластеницима и стакленицима је непрекидно гајење поврћа, цвећа и других биљних врста на истом месту. Таквим начином производње у затвореном простору долази до намножавања разних проузроковача болести (патогена) и штеточина у земљишту, као што су: гљиве, бактерије, вируси, инсекти, гриње и нематодe. Да би се спречила појава болести и штеточина потребно је пластеник изместити на друго место, што је у већини случајева то немогуће, па је неопходно обавити дезинфекцију земљишта на ком се пластеник налази.

Под дезинфекцијом се подразумева излагање земљишта дејству физичких или хемијских чинилаца у циљу уништавања патогена и штетних организама који се у њему налазе. Њен циљ је да се патогени и штеточине сузбију пре почетка производње у пластенику.

Термичка дезинфекција је један од најефикаснијих начина за сузбијање патогена. Изводи се на тај начин што се честице земљишта излажу високим температурама у краћем или дужем периоду чиме се штетни патогени готово у потпуности уништавају. Једна од метода је третирање воденом паром, које се изводи тако што се водена пара, помоћу генератора паре убризгава у земљиште. Користе се обрнуте тепсије, али и покривачи, испод којих се доводи припремљена водена пара. Време потребно за дезинфекцију земљишта на 90°C и дубини од 10 cm износи 5-8 минута, зависно од спољашње температуре ваздуха и стања припремљеног земљишта. Након третирања земљиште треба да одлежи још 10-15 дана како би се у њему стабилизовали микробиолошки процеси. Мање количине земљишта (супстрата) могу се дезинфиковати помоћу обичног казана. У казан се сипа 5-6 литара воде, на 25 cm од дна постави се решетка, на коју се поставља супстрат у јутаним врећама. Испод се наложи ватра која загрева воду у казану. Почетак стерилизације се рачуна када пара пробије материјал и траје још 15 минута.

Дезинфекција земљишта хемијским средствима врши се фумигантима или контактним фунгицидима. Фумиганти су средства која у контакту са влагом у тлу прелази у гасовиту фазу, и на тај начин допире у све поре земљишта. Од фумиганата у примени је Basamid granulat, који ефикасно сузбија: нематодe, западног цветног трипса,

лисног минера парадајза, проузроковаче трулежи, проузроковаче пламењаче, зеленог увенућа итд. Примењује се у количини од 30-60 g/m².

Припрема препарата за примену: Припремити земљиште као за сетву. Уколико је земљиште суво, овлажити га до 60 - 70% водног капацитета, растурити грануле препарата униформно машински или ручно (Basamid GR се активира за око 2 сата од доласка у контакт са влагом). Прекрити земљиште пластичном фолијом и држати фолије 7 - 35 дана у зависности од температуре. После овог времена, уклонити пластичну фолију, сачекати 2 - 3 дана и обрадити земљиште на дубини на којој је вршена инкорпорација препарата. Проветравање земљишта је у трајању од 3 - 30 дана у зависности од температуре земљишта. Потом треба урадити биотест клијавости са семеном салате. Узме се чачкалица која на врху има мало влажне вате, а на вату се стави мало семена и забоду у теглу у којој је узет узорак земље после третмана. Биотест се ради упоредо са земљом која није третирана са Basamid GR. Уколико семе клија у обе тегле, гас је ослобођен и земљиште је спремно за нови усев. Ако се дезинфекција ради у стаклари или пластеницима, они морају бити празни, јер је гас фитотоксичан за све што се налази у затвореном простору. Basamid Granulat делује на наведене штетне организме само у слоју земље у који је унесен.

Контактни фунгициди делују на паразите својим додиром и њихова примена је ограничена само на површински слој земљишта. Примењују се растурањем препарата по површини земљишта, мешањем са земљиштем, као и заливањем биљака и земљишта суспензијом препарата у прописаним концентрацијама. Најчешће коришћени препарати су бази: cineba, tirama, kartana или раствора Previcur 607 SL.

Саветодавац заштите биља Сениша Недељковић

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ВОЋА И ПОВРЋА – ЗЕЛЕНЕ ПИЈАЦЕ ЗА ПЕРИОД
ОД 18.11.-24.11.2019.ГОДИНЕ
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА*

Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Орах (очишћен)	900	800	-
Јабука (остала)	80	60	60
Крушка	150	140	140
Дуња	150	100	-
Поморанџа	200	100	140
Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Краставац-салатни	120	80	90
Кромпир	80	60	50
Паприка	160	100	120
Лук црни	100	60	70
Парадајз	150	100	90
Тиквице	100	90	90
Шаргарепа	80	70	70

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ВОЋА И ПОВРЋА – КВАНТАШКЕ ПИЈАЦЕ ЗА ПЕРИОД
ОД 18.11.-24.11.2019.ГОДИНЕ
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА*

Јединица мере (кг/дан)	Београд	Краљево	Ниш
Орах (очишћен)	800	-	-
Јабука (остала)	60	40	50
Крушка	100	100	110
Дуња	80	-	-
Поморанца	105	80	100
Јединица мере (кг/дан)	Београд	Краљево	Ниш
Краставац салатни	80	60	80
Кромпир	35	40	40
Паприка	110	90	90
Лук црни	30	40	40
Парадајз	75	80	80
Тиквице	90	70	80
Шаргарепа	35	40	40

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ЖИВЕ СТОКЕ НА ПИЈАЦАМА ЗА ПЕРИОД
ОД 18.11.-24.11.2019. ГОДИНЕ
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА*

Јединица мере (дин/кг)	Тежина/ узраст	Раса	Београд	Краљево	Ниш
Двиске	све тежине	све расе	220	-	-
Јагњад	све тежине	све расе	280	250	270
Јарад	све тежине	све расе	250	200	220
Јунад	350-480кг	СМ	-	-	-
Јунад	>480	све расе	220	220	240
Козе	све тежине	све расе	130	-	110
Крава за клање	све тежине	СМ		170	-
Крмаче за клање	>130кг	све расе	150	100	-
Овца	све тежине	све расе	160	130	140
Прасад	16-25кг	све расе	240	230	190
Телад	80-160	СМ	-	400	-
Товљеници	80-120	све расе	160	180	140
Товљеници	>120кг	све расе	-	120	110
Шиљежад	све тежине	све расе	220	-	-

ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ЖИТАРИЦА ЗА ПЕРИОД
ОД 18.11.-24.11.2019. ГОДИНЕ
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА

Јединица мере (дин/кг)	Београд	Краљево	Ниш
Кукуруз	20	22	20
Пшеница	22	25	20
Сточни јечам	22	25	-
Сточно брашно	18	-	-

www.stips.minpolj.gov.rs

www.agoponuda.com

AGROPONUDA
BERZA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA SRBIJE